

УДК 902.21:902.26

*Юрій Гребенніков,
Віктор Гребенніков (Миколаїв)***АРХЕОЛОГІЧНА РОЗВІДКА В КАЗАНКІВСЬКОМУ РАЙОНІ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

До 1971 р. територія району в археологічному плані була вивчена дуже слабо. З давніх часів, мандрівники, що проїжджали через землі Повісуння відзначали там велику кількість курганів, а деякі з них вражали їх своєю величиною.

Тільки на початку 60-х рр. ХХ ст. місцевий краєзнавець вчитель Сергієвської школи Березнегуватського району А.А. Сікорський почав проводити обстеження долини ріки Вісунь, у тому числі і на півдні Казанківського району [1]. Його діяльність виявилася дуже продуктивною і про неї буде згадано нижче.

У 1966 р. у північній частині Казанківського району Палеолітичний загін Дністро-Дунайської експедиції Ленінградського відділення Інституту археології АН СРСР і Одеського археологічного музею відкрив мезолітичну стоянку в смт. Казанка [2].

Ці попередні обстеження показали велику перспективність даного регіону в археологічному плані. Крім цього, до 70-их років минулого століття сусідні райони з ріками Інгул й Інгулець були досить добре вивчені і дали величезний і цінний археологічний матеріал [3]. Вісунь же вабила своєю маловивченністю.

У 1971 р. Миколаївський краєзнавчий музей організував розвідницьку експедицію для фронтального обстеження території Казанківського району і фіксації знайдених там пам'ятників археології. До складу експедиції ввійшли: начальник – Ю.С. Гребенніков, науковий співробітник А.М. Балужкін, лаборанти - В.І. Друмов і Г.С. Тихомирова.

Об'їзд земель проводився в жовтні - листопаді, тобто в місяці, коли сільськогосподарські культури з полів в основному прибрані, а значить пам'ятники добре помітні і доступні для обстеження.

Розвідницькі роботи були початі з північної частини району з поступовим просуванням на південь з охопленням всіх господарств підлеглих Казанківській райдержадміністрації. Але головна увага приділялася долині р. Вісунь і прилягаючим до неї ділянкам плато, як найбільш насиченими пам'ятниками. Далі приводимо перелік зафіксованих об'єктів:

Курганна група № 1 (4 кургани) у с. Вісунь. Розташована в 1 км на південний захід від села.

Курган № 1. Висота 9,5 м, діаметр 60 м, задернований. Північний схил крутий, а південний пологий. У ньому є вибірки землі.

Курган № 2. Висота 0,5 м, діаметр 25 м, розораний. Розташований в 100 м на південний схід (150°) від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 0,8 м, діаметр 23 м, розораний. Розташований в 40 м на південний захід (240°) від кургану № 1.

Курган № 4. Висота і діаметр не визначені, тому що сильно поритий вибірками ґрунту. Залишилися лише великі гранітні брили від кромлеха. Розташований на північний захід (315°) від кургану № 1.

Курганна група № 1 (2 кургани) у с. Каширівка. Розташована в 1 км на північний захід (310°) від токовища на південній окраїні села.

Курган № 1. Висота 2 м, діаметр 40 м, розораний.

Курган № 2. Висота 0,5 м, діаметр 21 м, розораний. Розташований в 35 м на північний захід (320°) від кургану № 1.

Курганна група № 1 (4 кургани) у с. Скелеватка. Розташована на північний захід (315°) від північної окраїни села.

Курган № 1. Висота 4 м, діаметр 40 м, задернований. На вершині кургану викопана яма під фундамент геодезичного знака, при цьому зруйноване впускне

поховання, що оточували плити.

Курган № 2. Висота 0,5 м, діаметр 15 м, розораний. Розташований в 65 м на південний захід (255°) від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 0,5 м, діаметр 16 м, розораний. Розташований в 30 м на південний схід (105°) від кургану № 1.

Курган № 4. Висота 0,6 м, діаметр 12 м. Не розорується тому, що покритий гранітними плитами, мабуть, від кам'яного панцира. Розташований у 195 м на схід (30°) від кургану № 1.

Курганна група № 2 (4 кургани) у с. Скелеватка. Розташована в 1 км на північний схід від села.

Курган № 1. Висота 2,5 м, діаметр 31 м, задернований. На вершині стоїть геодезичний знак. Від нього ланцюжком по азимуту в 145° ідуть 3 кургани.

Курган № 2. Висота 0,5 м, діаметр 20 м. Розташований в 63 м від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 0,7 м, діаметр 23 м. Розташований в 200 м від кургану № 1.

Курган № 4. Висота 0,7 м, діаметр 20 м. Розташований в 250 м від кургану № 1.

Всі три кургани не розорювалися, тому що покриті кам'яними плитами.

Курганна група № 3 (2 кургани) у с. Скелеватка. Розташована в 2 км від села на південний схід.

Курган № 1. Висота 1,2 м, діаметр 30 м, розораний.

Курган № 2. Висота 0,5 м, діаметр 20 м, розораний. Розташований в 15 м на північний захід (290°) від кургану № 1.

Курганна група № 4 (7 курганів) у с. Скелеватка. Розташована на південній окраїні села, через балку, в 250 м на схід від дороги.

Курган № 1. Висота 1,5 м, діаметр 23 м, задернований. У підніжжі помітний кромлех із гранітних плит по всьому колу.

Курган № 2. Висота 0,5 м, діаметр 18 м. Розташований в 215 м на північний схід (80°) від кургану № 1. У підніжжі помітні плити, які опахуються.

Курган № 3. Висота 1 м, діаметр 30 м. Знаходиться в 150 м на північний схід (50°) від кургану № 2. У підніжжі помітні плити, які опахуються.

Курган № 4. Висота 0,5 м, діаметр 6 м. Знаходиться в 32 м на північний схід (60°)

від кургану № 2, помітні плити, опахуються.

Курган № 5. Висота 0,5 м, діаметр 15 м. Розташований в 70 м на південний схід (110°) від кургану № 1. Помітні плити, опахуються.

Курган № 6. Висота 1,5 м, діаметр 30 м, розораний. Розташований в 150 м на південний схід (110°) від кургану № 1.

Курган № 7. Висота 0,5 м, діаметр 10 м, розораний. Розташований в 84 м на південний схід (135°) від кургану № 1. На поверхні лежить велика плита.

Курганна група № 5 (4 кургани) у с. Скелеватка. Розташована в 2 км на захід від північної окраїни села, через балку.

Курган № 1 «Зелена Могила». Висота 5 м, діаметр 30 м, задернований. Від нього на північний захід по азимуту 345° йде ланцюг розораних курганів по осі схід-захід.

Курган № 2. Висота 0,5 м, діаметр 30x20 м. Знаходиться в 25 м від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 0,3 м, розміри 20x10 м. Знаходиться в 45 м від кургану № 1.

Курган № 4. Висота 1 м, діаметр 30 м. Знаходиться в 120 м від кургану № 1.

На цій ділянці поля можливо є ще сильно розорані кургани, але тепер зафіксувати їх не вдалося.

Курганна група № 6 (7 курганів) у с. Скелеватка. Розташована в 1 км на захід від села північніше курганної групи № 5.

Курган № 1. Висота 3 м, діаметр 30 м, розораний.

Курган № 2. Висота 1 м, діаметр 20 м, розораний. Знаходиться в 60 м на південний схід (150°) від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 0,5 м, діаметр 10 м, розораний. Знаходиться в 100 м на південний схід (135°) від кургану № 1.

Курган № 4. Висота 2 м, діаметр 20 м, задернований. Розташований в 140 м на південний схід (135°) від кургану № 1.

Курган № 5. Висота 0,5 м, діаметр 15 м, розораний. Розташований в 72 м на північний схід (45°) від кургану № 1.

Курган № 6. Висота 2 м, діаметр 50 м, розораний. Розташований в 620 м майже на північ (355°) від кургану № 1.

Курган № 7. Висота 0,5 м, діаметр 15 м, розораний. Розташований в 10 м на північний схід (30°) від кургану № 6.

Курганна група № 7 (2 кургани) у с. Скелеватка. Розташована в 1,5 км на північний схід від села.

Курган № 1. Висота 2,5 м, діаметр 35 м, розораний.

Курган № 2. Висота 0,7 м, діаметр 20 м, розораний. Розташований в 80 м на південний захід (210°) від кургану № 1.

Курганна група № 8 (3 кургани) у с. Скелеватка. Розташована в 2 км на північний схід від села, в 300 м на південь від кордону з Дніпропетровською областю.

Курган № 1. Висота 4 м, діаметр 40 м, розораний.

Курган № 2. Висота 3 м, діаметр 30 м, задернований, знаходиться в лісопосадці. Розташований в 800 м на північний захід (285°) від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 2,5 м, діаметр 30 м, задернований. Знаходиться в лісопосадці поруч із курганом № 2.

Курган. Розташований в 1 км на північний схід від північної окраїни смт. Казанка. Висота 3 м, діаметр 50 м, розораний.

Курган № 1. Розташований в 600 м на південь від с. Новоданилівка. Висота 4 м, діаметр 50 м, розораний.

Курган № 2. Розташований в 600 м на південний захід (225°) від с. Новоданилівка і в 500 м від залізничного полотна. Висота 5 м, діаметр 40 м, задернований.

Курган. Розташований в 30 м на північний схід (75°) від с. Дмитро-Беловка. Висота 6 м, діаметр 40 м, задернований. У центрі вершини кургану був виритий резервуар для водонапірної башти. При ритті котловану на глибині 3,5 м знайдена кам'яна плита, що не чіпали.

Курган. Розташований в 1,5 км на захід від с. Ніколо-Гулак. Висота 2,5 м, діаметр 40 м, розораний.

Курганна група (3 довгих кургани) у с. Жовтень. Розташована в 600 м на південний схід (135°) від села.

Курган № 1. Має форму вісімки, нижнє широке кільце плавно переходить у менше. Ймовірно раніше він складався із двох

курганів. Висота одного насипу 5 м, діаметр 55 м і висота другого насипу 4 м, діаметр 40 м. Між ними перемичка шириною в діаметр меншого насипу. Висота перемички 3 м. Загальна довжина комплексу 115 м.

Курган № 2. Висота 1 м, довжина 50 м і ширина 14 м, перемичка не простежується, сильно розораний. Знаходиться в 30 м на північний схід (50°) від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 2 м, довжина 67 м, ширина 21 м, сильно розорана. Знаходиться в 140 м на північний схід (60°) від кургану № 1.

Курганна група № 1 (2 кургани) в смт. Казанка. Розташована в 2,5 км на північний схід від Казанки.

Курган № 1. Висота 4 м, діаметр 50 м, задернований.

Курган № 2. Висота 0,7 м, діаметр 17 м, розораний. Знаходиться в 50 м на південний захід (211°) від кургану № 1.

Курганна група (5 курганів) в с. Скобелево. Розташована в 2 км на південь від села, через балку, біля дороги Березнегувате-Казанка.

Курган № 1. Висота 13 м, діаметр 60 м, задернований. У південній частині має вибірки ґрунту, а рядам відвали, можливо це розкопки XIX ст.

Курган № 2. Висота 3 м, діаметр 40 м, розорюється. Знаходиться в 10 м на північний захід (285°) від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 5 м, діаметр 50 м, задернований. Знаходиться в 70 м на північний захід (300°) від кургану № 1.

Курган № 4. Висота 1 м, діаметр 20 м, розораний. Знаходиться в 140 м на північний захід (300°) від кургану № 1.

Курган № 5. Висота 0,5 м, діаметр 15 м, розораний. Знаходиться в 120 м на північний схід (35°) від кургану № 1.

Курганна група № 1 (4 кургани) в с. Володимирівка. Розташована в 8 км на північ від села, в 2 км від дороги Казанка-Березнегувате.

Курган № 1. Висота 1,5 м, діаметр 35 м, розораний.

Курган № 2. Висота 0,7 м, діаметр 30 м, розораний. Розташований в 80 м на схід (110°) від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 0,3 м, діаметр 20 м,

розораний. Розташований в 160 м на південний схід (110°) від кургану № 1.

Курган № 4. Висота 1 м, діаметр 30 м, розораний. Розташований в 150 м на південний схід (165°) від кургану № 1.

Курганна група № 2 (7 курганів) в с. Володимирівка. Розташована в 6 км на північ від села і в 1,5 км від дороги Казанка-Березнегувате. Група розташована ланцюжком по осі північ-південь.

Курган № 1. Висота 1 м, діаметр 25 м, розораний.

Курган № 2. Висота 2 м, діаметр 20 м, розораний. Знаходиться в 100 м на південь від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 0,5 м, діаметр 20 м, розораний. Знаходиться в 200 м на південь від кургану № 2.

Курган № 4. Висота 0,4 м, діаметр 10 м, розораний. Знаходиться в 100 м на південь від кургану № 3.

Курган № 5. Висота 1 м, діаметр 25 м, розораний. Знаходиться поруч із курганом № 4.

Курган № 6. Висота 1,5 м, діаметр 30 м, розораний. Знаходиться в 300 м на південь від кургану № 5.

Курган № 7. Висота 1,2 м, діаметр 20 м, розораний. Знаходиться в 100 м на південь від кургану № 6.

Курганна група № 3 (2 кургани) в с. Володимирівка. Розташована в 5 км на північ від села, в 300 м на схід від дороги Казанка-Березнегувате.

Курган № 1. Висота 3 м, діаметр 30 м, задернований.

Курган № 2. Висота 2 м, діаметр 35 м, розораний. Знаходиться в 40 м на північний захід (300°) від кургану № 1.

Курганна група № 4 (2 кургани) в с. Володимирівка. Розташована в 4 км на північ від села, в 100 м на захід від дороги Казанка-Березнеговатое.

Курган № 1. Висота 3 м, діаметр 30 м, задернований.

Курган № 2. Висота 0,3 м, діаметр 10 м, розораний. Знаходиться поруч із курганом № 1.

Курганна група № 5 (6 курганів) в с. Володимирівка. Розташована в 3 км на захід від села в трикутнику доріг Казанка-Березнегувате-Володимирівка. Група

розділена посадкою.

Курган № 1. Висота 4 м, діаметр 50 м, задернований. Знаходиться в 300 м від доріг на Казанку і Березнегувате.

Курган № 2. Висота 2,5 м, діаметр 35 м, задернований. Знаходиться в 250 м на південний захід (240°) від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 0,5 м, діаметр 12 м, розораний. Знаходиться в 70 м на північний захід (335°) від кургану № 1.

Курган № 4. Висота 0,7 м, діаметр 18 м, розораний. Розташований в 90 м на північний захід (335°) від кургану № 1.

Курган № 5. Висота 1 м, діаметр 30 м, розораний. Знаходиться в 300 м на схід (90°) від кургану № 1.

Курган № 6. Висота 0,5 м, діаметр 16 м, розораний. Знаходиться в 400 м на схід (90°) від кургану № 1.

Курганна група № 6 (9 курганів) в с. Володимирівка. Розташована в 1,5 км на захід від села, біля МТС.

Курган № 1. Висота 4 м, діаметр 60 м, задернований.

Курган № 2. Висота і діаметр не встановлені, тому що на ньому встановлена заправна станція. Знаходиться в 100 м на північний захід (315°) від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 1 м, діаметр 30 м, розораний. Знаходиться в 35 м на північний захід (285°) від кургану № 1.

Курган № 4. Висота 2 м, діаметр 40 м, розораний. Знаходиться в 35 м на північний захід (280°) від кургану № 1.

Курган № 5. Висота 1 м, діаметр 45 м, розораний. Знаходиться в 175 м на захід (270°) від кургану № 1.

Курган № 6. Висота 0,3 м, діаметр 17 м, розораний. Розташований в 40 м на південний захід (210°) від кургану № 1.

Курган № 7. Висота 2,5 м, діаметр 60 м, розораний. Розташований в 130 м на південний схід (120°) від кургану № 1.

Курган № 8. Висота 0,8 м, діаметр 22 м, розораний. Розташований в 50 м на південний схід (105°) від кургану № 1.

Курган № 9. Висота 1,5 м, діаметр 40 м, розораний. Розташований в 350 м на схід (90°) від кургану № 1.

Курганна група № 7 (22 кургану) в с. Володимирівка. Розташована на південь

від села, у вигині правого берега р. Вісунь, навпроти села на плато.

Курган № 1. Висота 4 м, діаметр 45 м, задернований. Самий східний із групи, знаходиться майже на схилі плато.

Курган № 2. Висота 0,7 м, діаметр 20 м, розораний. Знаходиться в 40 м на південний захід (240°) від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 1 м, діаметр 25 м, розораний. Знаходиться в 34 м на південний захід (240°) від кургану № 2.

Курган № 4. Висота 1,5 м, діаметр 30 м, розораний. Знаходиться в 40 м на північний захід (285°) від кургану № 1.

Курган № 5. Висота 0,7 м, діаметр 20 м, розораний. Знаходиться в 20 м на північний схід (75°) від кургану № 6.

Курган № 6. Висота 1 м, діаметр 25 м, розораний. Розташований в 100 м на захід (270°) від кургану № 1.

Курган № 7. Висота 0,5 м, діаметр 15 м, розораний. Розташований в 30 м на південний схід (170°) від кургану № 6.

Курган № 8. Висота 1 м, діаметр 30 м, розораний. Розташований в 100 м на північний захід (300°) від кургану № 6.

Курган № 9. Висота 0,5 м, діаметр 20 м, розораний. Розташований в 15 м на південний захід (225°) від кургану № 8.

Курган № 10. Висота 1,5 м, діаметр 40 м, розораний. Розташований в 62 м на північний захід (285°) від кургану № 8.

Курган № 11. Висота 0,3 м, діаметр 10 м, розораний. Розташований в 20 м на північний захід (345°) від кургану № 10.

Курган № 12. Висота 0,5 м, діаметр 10 м, розораний. Розташований в 30 м на північний схід (40°) від кургану № 10.

Курган № 13. Висота 1 м, діаметр 23 м, розораний. Розташований в 40 м на північний схід (40°) від кургану № 12.

Курган № 14. Висота 1 м, діаметр 20 м, розораний. Розташований в 75 м на південний захід (265°) від кургану № 10.

Курган № 15. Висота 0,7 м, діаметр 18 м, розораний. Розташований в 25 м на північний захід (300°) від кургану № 14.

Курган № 16. Висота 3,5 м, діаметр 55 м, задернований. Розташований на захід від кургану № 14 через лісопосадку.

Курган № 17. Висота 0,7 м, діаметр 25 м, розораний. Розташований в 40 м на

південний захід (240°) від кургану № 16.

Курган № 18. Висота 1 м, розміри 40x20 м, має подовжену форму по осі север-юг. Розташований в 40 м на північний захід (285°) від кургану № 16.

Курган № 19. Висота 2 м, діаметр 30 м, розораний. Розташований в 45 м на північний захід (285°) від кургану № 18.

Курган № 20. Висота 1,5 м, діаметр 20 м, розораний. Розташований в 100 м на південний захід (255°) від кургану № 19.

Курган № 21. Висота 0,7 м, діаметр 15 м, розораний. Розташований в 25 м на північний захід (300°) від кургану № 20.

Курган № 22. Висота 1,5 м, діаметр 24 м. Розташований на північний захід від кургану № 21. Через насип проходить польова дорога.

Курганна група № 2 (2 кургани) в смт. Казанка. Розташована в 300 м на південь від Казанки, на правому березу р. Вісунь.

Курган № 1. Висота 2,5 м, діаметр 45 м, розораний.

Курган № 2. Висота 1 м, діаметр 15 м, розораний. Знаходиться в 40 м на південний схід (120°) від кургану № 1.

Курганна група № 3 (6 курганів) в смт. Казанка. Розташована в 2 км на південь від Казанки й від курганної групи № 2.

Курган № 1. Висота 1,2 м, діаметр 28 м, розораний.

Курган № 2. Висота 1 м, діаметр 25 м, розораний. Розташований в 150 м на південь від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 0,5 м, діаметр 12 м, розораний. Розташований в 23 м на південь від кургану № 2.

Курган № 4. Висота 0,3 м, діаметр 12 м, розораний. Розташований в 50 м на південь від кургану № 2.

Курган № 5. Висота 0,5 м, діаметр 15 м, розораний. Розташований в 26 м на північ від кургану № 1.

Курган № 6. Висота 0,3 м, діаметр 10 м, розораний. Розташований в 65 м на північ від кургану № 1.

Курганна група № 4 (2 кургани) в смт. Казанка. Розташована в 2 км на південь від Казанки, на плато лівого берега р. Вісунь.

Курган № 1. Має форму вісімки. Висота одного насипу 1,5 м, діаметр 28 м, висота іншого насипу 1 м, діаметр 12 м. Загальна довжина кургану 4,8 м, розораний.

Курган № 2. Висота 0,7 м, діаметр 20 м, розораний. Знаходиться в 55 м на північний схід (35°) від кургану № 1.

Курган. Розташований в 1,5 км на південний схід (120°) від с. Любомирівка. Висота 4 м, діаметр 40 м, задернований.

Курганна група (5 курганів) в с. Любомирівка. Розташована в 2 км на південь від села і р. Сагайдак.

Курган № 1. Висота 4 м, діаметр 50 м, задернований.

Курган № 2. Висота 0,4 м, діаметр 7 м, розораний. Знаходиться в 100 м на північний захід (315°) від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 1 м, діаметр 20 м, розораний. Знаходиться в 115 м на північний захід (285°) від кургану № 1.

Курган № 4. Висота 0,7 м, діаметр 18 м, розораний. Знаходиться в 110 м на південний захід (255°) від кургану № 1.

Курган № 5. Висота 1 м, діаметр 27 м, розораний. Знаходиться в 160 м на південний схід (120°) від кургану № 1.

Курган. Розташований в 300 м на південний захід від с. Новолазарівка. Висота 1,7 м, діаметр 50 м, розораний.

Курган. Розташований в 300 м на схід від с. Копані. Висота 1,5 м, діаметр 30 м, розораний.

Курганна група (3 кургани) в с. Новомихайлівка (Новобузький р-н). Розташована в 500 м на схід від села на землях Казанківського р-на.

Курган № 1. Висота 2,5 м, діаметр 50 м, розораний.

Курган № 2. Висота 0,3 м, діаметр 15 м, розораний. Знаходиться в 60 м на північний схід (30°) від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 1 м, діаметр 30 м, розораний. Знаходиться східніше кургану № 1.

Курганна група № 1 (4 кургани) в с. Веселий Кут. Розташована в 500 м на південь від села. Насипи розташовуються по осі захід-схід.

Курган № 1. Висота 0,5 м, діаметр 2,5 м, розораний.

Курган № 2. Висота 1,5 м, діаметр 33 м,

розораний. Знаходиться в 50 м на схід від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 0,5 м, діаметр 16 м, розораний. Знаходиться в 60 м на схід від кургану № 2.

Курган № 4. Висота 0,3 м, діаметр 12 м, розораний. Знаходиться в 16 м на південний схід (140°) від кургану № 2.

Курганна група № 2 (4 кургани) в с. Веселий Кут. Розташована в 3 км на південний схід від села.

Курган № 1. Висота 11 м, діаметр 60 м, задернований. Насип злегка обпливла в південній частині. По всьому периметру підніжжя кургану є сліди вибірки землі. Очевидно вибрані плити кромлеха кургану.

Курган № 2. Висота 5 м, діаметр 75 м, розораний. Знаходиться в 96 м на північний захід (285°) від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 1,5 м, діаметр 34 м, розораний. Знаходиться в 514 м на північний захід від кургану № 2.

Курган № 4. Висота 1,5 м, діаметр 35 м, розораний. Знаходиться в 45 м на південний захід (260°) від кургану № 1.

Курганна група № 1 (9 курганів) в с. Марьянівка. Розташована навпроти села на плато правого берега р. Вісунь.

Курган № 1. Висота 10 м, діаметр 60 м, задернований. Південний схил злегка обплив. У підніжжя кургану помітні вибірки землі - очевидно вибрані плити кромлеха.

Курган № 2. Висота 5 м, діаметр 70 м, розораний. Знаходиться в 15 м на північний захід (300°) від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 3,5 м, діаметр 35 м, розораний. Знаходиться в 280 м на захід (270°) від кургану № 1.

Курган № 4. Висота 1,7 м, діаметр 40 м, розораний. Знаходиться в 300 м на південний захід (255°) від кургану № 1.

Курган № 5. Висота 1,5 м, діаметр 30 м, розораний. Знаходиться в 370 м на південний захід від кургану № 1.

Курган № 6. Висота 1,5 м, діаметр 15 м, розораний. Знаходяться в 630 м на південний захід від кургану № 1.

Курган № 7. Висота 2 м, діаметр 40 м, розораний. Знаходиться в 50 м на північний схід (60°) від кургану № 1.

Курган № 8. Висота 1,2 м, діаметр 30 м, розораний. Знаходиться в 520 м на північний схід (80°) від кургану № 7.

Курган № 9. Висота 1,5 м, діаметр 35 м, розораний. Розташований в 800 м на північний схід (80°) від кургану № 7.

Курганна група (6 курганів) в с. Лагодівка. Розташована навпроти села на плато правого берега р. Вісунь.

Курган № 1. Висота 10 м, діаметр 70 м. У підніжжі кургану по периметру йдуть ями, ймовірно, вибирався камінь із кромлеха. Задернований. Форма насипу сферична із плоскою вершиною.

Курган № 2. Висота 10 м, діаметр 75 м, задернований. Насип конусоподібної форми. Знаходиться в 330 м на північний схід (65°) від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 3 м, діаметр 60 м, розораний. Знаходиться в 660 м на північний захід (300°) від кургану № 1.

Курган № 4. Висота 1 м, діаметр 25 м, розораний. Знаходиться в 25 м на південний захід (240°) від кургану № 3.

Курган № 5. Висота 1,8 м, діаметр 45 м, розораний. Знаходиться в 45 м на південний захід (245°) від кургану № 2.

Курган № 6. Висота 0,6 м, діаметр 17 м, розораний. Знаходиться в 25 м на південний схід (105°) від кургану № 2.

Курганна група № 1 (4 кургани) в с. Олександрівка. Розташована навпроти села на правому березі р. Вісунь на плато. Група витягнута з півночі на південь у ланцюг і затиснута із двох сторін балками.

Курган № 1. Висота 3,5 м, діаметр 55 м, задернований.

Курган № 2. Висота 1 м, діаметр 30 м, розораний. Знаходиться в 700 м від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 1 м, діаметр 30 м, розораний. Знаходиться в 500 м від кургану № 2.

Курган № 4. Висота 1,5 м, діаметр 40 м, розораний. Знаходиться в 200 м від кургану № 3.

Курганна група № 8 (9 курганів) в с. Володимирівка. Розташована на плато правого берега р. Вісунь, на схід від села, на плато.

Курган № 1. Висота 2 м, діаметр 45 м, розораний.

Курган № 2. Висота 1 м, діаметр 30 м, розораний. Знаходиться в 50 м на північний захід (300°) від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 1 м, діаметр 35 м, розораний. Знаходиться в 680 м на північний захід від кургану № 1.

Курган № 4. Висота 1,2 м, діаметр 35 м, розораний. Знаходиться в 360 м на північний захід (315°) від кургану № 1.

Курган № 5. Висота 1 м, діаметр 27 м, розораний. Знаходиться в 390 м на схід (90°) від кургану № 1.

Курган № 6. Висота 1 м, діаметр 30 м, розораний. Знаходиться в 150 м на південний схід (105°) від кургану № 1.

Курган № 7. Висота 0,7 м, діаметр 17 м, розораний. Знаходиться в 480 м на південний схід від кургану № 1.

Курган № 8. Висота 1,5 м, діаметр 27 м, розораний. Знаходиться в 197 м на південний схід (120°) від кургану № 1.

Курган № 9. Висота 0,7 м, діаметр 18 м, розораний. Знаходиться в 75 м на північний схід від кургану № 1.

Курганна група № 1 (2 кургани) в с. Ніколаєвка. Розташована в 600 м на північ від села, в 270 м на схід від дороги Казанка-Березнегувате.

Курган № 1. Висота 2,5 м, діаметр 51 м, розораний.

Курган № 2. Висота 1 м, діаметр 25 м, розораний. Знаходиться в 50 м на північний схід (35°) від кургану № 1.

Курганна група (2 кургани) в с. Михайлівка. Розташована в 1 км на північ від села, в 400 м на захід від балки. Витягнуті по осі північ-південь.

Курган № 1. Має форму вісімки. Висоти насипів 1,5 і 1 м, діаметри 60 і 25 м, розораний.

Курган № 2. Висота 0,8 м, діаметр 20 м, розораний. Знаходиться в 50 м на північ від кургану № 1.

Курганна група № 2 (2 кургани) в с. Ніколаєвка. Розташована на південній окраїні села на плато правого берега р. Вісунь.

Курган № 1. Висота 2 м, діаметр 25 м, частково розораний.

Курган № 2. Висота 0,5 м, діаметр 15 м, розораний. Знаходиться в 45 м на північ від кургану № 1.

Курган. Розташований в 2 км на схід від с. Троїцько-Сафоново, на правому березі р. Вісунь. Висота 1 м, розміри 17x12 м, розораний.

Курган. Розташований в 2 км на південь від с. Суходолля. Висота 1,5 м, діаметр 30 м, розораний.

Курганна група № 1 (4 кургани) в с. Скобелево. Розташована в 1,5 км на північ від села на правому березі р. Вісунь.

Курган № 1. Висота 3,5 м, діаметр 55 м, розораний.

Курган № 2. Висота 0,7 м, діаметр 15 м, розораний. Знаходиться в 80 м на північний захід (315°) від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 1,5 м, діаметр 32 м, розораний. Знаходиться в 45 м на південний схід (160°) від кургану № 1.

Курган № 4. Висота 1 м, діаметр 21 м, розораний. Знаходиться в 100 м на південний схід (175°) від кургану № 1.

Курганна група № 2 (5 курганів) в с. Скобелево. Розташована в 300 м на південь від токовища села.

Курган № 1. Висота 9 м, діаметр 50 м, задернований.

Курган № 2. Має форму вісімки. Висоти 1,5 і 1 м, діаметри 40 і 30 м, розораний. Знаходиться в 80 м на захід (375°) від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 0,8 м, діаметр 12 м, розораний. Знаходиться в 195 м на південний захід (195°) від кургану № 1. Насип покрита дрібним камінням.

Курган № 4. Висота 0,7 м, діаметр 24 м, розораний. Знаходиться в 80 м на схід (90°) від кургану № 3. Насип покрита дрібним камінням.

Курган № 5. Висота 1,2 м, діаметр 80 м, розораний. Знаходиться в 10 м на схід (90°) від кургану № 4. Насип покрита дрібним камінням.

Курган № 1. Розташований в 300 м на північ від центра с. Воля на дорозі. Висота 1,2 м, діаметр 25 м, розораний.

Курганна група (2 кургани) в с. Воля. Розташована на південно-східній окраїні села, в 400 м на південь від дороги, що веде до траси Казанка-Березнегувате.

Курган № 1. Висота 1,5 м, діаметр 33 м, розораний.

Курган № 2. Висота 1 м, діаметр 20 м,

розораний. Знаходиться в 125 м на північний схід (60°) від кургану № 1.

Курганна група № 1 (6 курганів) в с. Веселий Гай. Розташована в 2,7 км на північний схід від села на кордоні із Дніпропетровською областю, в 1,5 км на захід від Вербової балки.

Курган № 1. Висота 1,8 м, діаметр 20 м, розораний. Біля кургану знаходяться плями (кургани, насипи яких повністю розорані).

Пляма № 1. Знаходиться в 56 м на північний схід (35°) від кургану № 1.

Пляма № 2. Знаходиться в 87 м на північний схід (45°) від кургану № 1.

Пляма № 3. Знаходиться в 40 м на північний схід (60°) від кургану № 1.

Пляма № 4. Знаходиться в 45 м на північний захід (315°) від кургану № 1.

Пляма № 5. Знаходиться в 60 м на північний захід (330°) від кургану № 1.

Курганна група № 2 (2 кургани) в с. Веселий Гай. Розташована в 5 км на північний схід від села й в 1 км від с. Очеретня Дніпропетровської області, уздовж дороги.

Курган № 1. Висота 1,5 м, діаметр 27 м, розораний.

Курган № 2. Висота 1,8 м, діаметр 30 м, розораний. Знаходиться в 20 м на південний схід (135°) від кургану № 1.

Курганна група № 1 (3 кургани) у с. Троїцько-Сафоново. Розташована в 1 км на північ від села, на плато в 3 км на схід від лівого берега р. Вісунь.

Курган № 1. Висота 1,5 м, діаметр 30 м, розораний.

Пляма № 1. Висота 0,3 м, діаметр 12 м, розорана. Знаходиться в 15 м на північний захід (285°) від кургану № 1.

Пляма № 2. Діаметр 8 м, розорана. Знаходиться в 35 м на північний захід (305°) від кургану № 1.

Курганна група № 2 (6 курганів) в с. Троїцько-Сафоново. Розташована на південно-східній окраїні села між двох балок, в 4 км від ріки Вісунь.

Курган № 1. Висота 1,8 м, діаметр 35 м, розораний.

Курган № 2. Висота 0,5 м, діаметр 10 м, розораний. Знаходиться в 37 м на південний схід (175°) від кургану № 1.

Пляма № 1. Діаметр 5 м. Знаходиться в 50 м на південь (180°) від кургану № 1.

Пляма № 2. Діаметр 8 м. Знаходиться в 76 м на південний захід (21°) від кургану № 1.

Пляма № 3. Діаметр 8 м. Знаходиться в 286 м на північний захід (330°) від кургану № 1.

Пляма № 4. Діаметр 6 м. Знаходиться поруч із плямою № 3.

Курганна група (9 курганів) в с. Петрово-Вісунське. Розташована в 500 м на південний захід від села, на плато між двох балок.

Курган № 1. Висота 1,5 м, діаметр 30 м, розораний.

Пляма № 1. Знаходиться в 25 м на північний захід (285°) від кургану № 1.

Пляма № 2. Знаходиться в 45 м на північний захід (310°) від кургану № 1.

Пляма № 3. Знаходиться в 92 м на північний захід (315°) від кургану № 1.

Пляма № 4. Знаходиться в 100 м на північний захід (335°) від кургану № 1.

Курган № 2. Висота 1,2 м, діаметр 25 м, розораний.

Пляма № 1. Діаметр 14 м. Знаходиться в 72 м на північний схід (45°) від кургану № 2.

Пляма № 2. Діаметр 15 м. Знаходиться в 38 м на північний схід (60°) від кургану № 2.

Пляма № 3. Знаходиться в 15 м на північний схід (75°) від кургану № 2.

Курганна група (22 кургани) в с. Лагодівка. Розташована в 1,5 км на південний схід від села на південь від дороги на с. Розовка Дніпропетровської області.

Курган № 1. Висота 1,2 м, діаметр 30 м, розораний.

Пляма № 1. Знаходиться в 45 м на північний захід (315°) від кургану № 1.

Пляма № 2. Діаметр 12 м. Знаходиться в 80 м на північний схід (45°) від кургану № 1.

Пляма № 3. Діаметр 12 м. Знаходиться в 50 м на південний схід (135°) від кургану № 1.

Курган № 2. Висота 3 м, діаметр 55 м, задернований. Знаходиться в 400 м на південь від кургану № 1.

Пляма № 1. Висота 0,8 м, діаметр 14 м, розораний. Знаходиться в 110 м на північ від кургану № 2.

Курган № 3. Висота 1,8 м, діаметр 30 м, через нього проходить дорога. Знаходиться в 90 м на південь від кургану № 2.

Курган № 4. Має форму букви «В». Менший насип висотою 2 м засаджений лісопосадкою. Висота більшого насипу 4,5 м., діаметр 65 м, задернований. Знаходиться в 95 м на південь (180°) від кургану № 3.

Пляма № 1. Знаходиться в 40 м на південний захід (240°) від кургану № 4.

Пляма № 2. Знаходиться в 90 м на південний схід (135°) від кургану № 4.

Пляма № 3. Знаходиться в 20 м на південний захід (210°) від кургану № 4.

Пляма № 4. Знаходиться в 60 м на південний захід (210°) від кургану № 4.

Пляма № 5. Знаходиться в 40 м на південь (180°) від кургану № 4. Висота 0,8 м, діаметр 15 м.

Курган № 5. Висота 2 м, діаметр 30 м, розораний. Знаходиться в 100 м на південь (180°) від кургану № 4.

Пляма № 1. Знаходиться в 210 м на південний захід (255°) від кургану № 5.

Пляма № 2. Знаходиться в 100 м на південний захід (235°) від кургану № 5.

Пляма № 3. Знаходиться в 120 м на південний захід (200°) від кургану № 5.

Пляма № 4. Знаходиться в 50 м на південь (180°) від кургану № 5.

Пляма № 5. Знаходиться в 100 м на південний схід (160°) від кургану № 5.

Курган № 6. Висота 0,8 м, діаметр 25 м, розораний. Знаходиться в 450 м на південний захід (240°) від кургану № 5.

Курган № 7. Висота 0,8 м, діаметр 25 м, розораний. Знаходиться в 80 м на південний захід (225°) від кургану № 6.

Пляма. Знаходиться в 97 м на південь від кургану № 7.

Курганна група № 1 (3 кургани) в с. Олександрівка. Розташована в 2 км на схід від села, південніше дороги на с. Привольє біля лісопосадки.

Курган № 1. Висота 2,5 м, діаметр 45 м, розораний, на вершині стояв геодезичний знак.

Курган № 2. Висота 1 м, діаметр 20 м,

розораний. Знаходиться в 30 м на північний схід (62°) від кургану № 1.

Пляма. Діаметр 12 м. Знаходиться південніше кургану № 2.

Курганна група № 2 (3 кургани) в с. Олександрівка. Розташована в 93 м на захід від лісопосадки.

Курган № 1. Висота 2,5 м, діаметр 45 м, розораний. На вершині стояв геодезичний знак.

Курган № 2. Висота 1 м, діаметр 20 м, розораний. Знаходиться в 30 м на північний схід (62°) від кургану № 1.

Пляма. Діаметр 12 м. Знаходиться південніше кургану № 1.

Курган № 2. Розташований в 300 м на південь від с. Воля, між посадками. Висота 1,2 м, діаметр 25 м, розораний.

Курганна група № 1 (5 курганів) в с. Привольє. Розташована в 1 км на південний схід від села, між лісопосадками.

Курган № 1. Висота 1 м, розміри 55х65 м, задернований.

Курган № 2. Висота 1,8 м, діаметр 35 м, розораний. Знаходиться в 55 м на північний захід (295°) від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 0,5 м, діаметр 20 м, розораний. Знаходиться в 120 м на північний захід (295°) від кургану № 1.

Пляма. Діаметр 12 м. Знаходиться в 20 м від кургану № 3.

Курган № 4. Висота 1,7 м, діаметр 30 м, розораний. Знаходиться в 800 м на південний захід від кургану № 1.

Курган. Розташований в 2 км на схід від с. Рогозіно (нині не існує) між дорогою і лісопосадкою.

Курганна група № 2 (2 кургани) в с. Привілля. Розташована в 2,5 км на захід від села.

Курган № 1. Висота 3 м, діаметр 40 м, задернований.

Пляма. Знаходиться в 100 м на північний захід (345°) від кургану № 1.

Курган. Розташований в 1,5 км на південний схід від с. Зоря, на південь від дороги Володимирівка-Інгулець і ЛЕП. Висота 1,2 м, діаметр 20 м, розораний.

Курганна група № 8 (5 курганів) в с. Володимирівка. Розташована в 2,8 км на схід від села, на південь від дороги

Володимирівка-Сергеевка.

Курган № 1. Висота 5,5 м, діаметр 75 м, задернований.

Курган № 2. Висота 1,8 м, діаметр 40 м, розораний. Знаходиться на північний захід в 12 м (345°) від кургану № 1.

Пляма № 3. Діаметр 12 м. Знаходяться в 105 м на північний захід (345°) від кургану № 1.

Пляма № 4. Діаметр 12 м. Знаходиться в 75 м на північний захід (315°) від кургану № 1.

Пляма № 5. Діаметр 12 м. Знаходиться в 75 м на північний захід (300°) від кургану № 1.

Курганна група № 9 (2 кургани) в с. Володимирівка. Розташована в 4 км на південний схід від села.

Курган № 1. Курган має форму вісімки. Висоти 7 і 2 м, між насипами довга перемичка. Діаметр широкої частини 60 м, загальна довжина 88 м, задернований.

Пляма. Діаметр 10 м. Знаходиться в 105 м на південний захід (260°) від кургану № 1. Курганна група № 10 (4 кургани) в с. Володимирівка. Розташована в 3 км на південь від села, ліворуч від дороги Казанка-Березнегувате.

Курган № 1. Висота 1,2 м, діаметр 30 м, розораний.

Пляма № 1. Діаметр 10 м. Знаходиться в 115 м на північний схід (75°) від кургану № 1.

Пляма № 2. Знаходиться в 15 м на південний схід (165°) від кургану № 1.

Курган № 2. Висота 1,5 м, південний схід (135°) від кургану № 1.

Курганна група № 2 (7 курганів) в с. Мар'янівка. Розташована в 1,5 км на північ від села, в 80 м на захід від дороги, що веде в с. Троїцько-Сафоново.

Курган № 1. Висота 1 м, діаметр 25 м, розораний.

Курган № 2. Висота 3 м, діаметр 50 м, розораний. Знаходиться в 420 м на північний захід (300°) від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 1 м, діаметр 20 м, розораний. Знаходиться в 100 м на схід (90°) від кургану № 2.

Пляма № 1. Діаметр 12 м. Знаходиться в 122 м на північний схід (70°) від кургану № 2.

Пляма № 2. Діаметр 12 м. Знаходиться в 85 м на північний схід (80°) від кургану № 2.

Пляма № 3. Діаметр 12 м. Знаходиться в 25 м на схід (90°) від кургану № 3.

Пляма № 4. Діаметр 10 м. Знаходиться в 80 м на схід (90°) від кургану № 3.

Курганна група № 3 (3 кургани) в с. Мар'янівка. Розташована на східній окраїні села, на північ від дороги на с. Лагодівка.

Курган № 1. Висота 1,5 м, діаметр 32 м, розораний.

Пляма № 1. Діаметр 10 м. Знаходиться в 40 м на північний схід (20°) від кургану № 1.

Пляма № 2. Діаметр 10 м. Знаходиться в 35 м на південь (180°) від кургану № 1.

Курган. Розташований в 1 км на північний захід від с. Волна, на плато обмеженому балками. Висота 2,5 м, діаметр 45 м, розораний.

Курган. Розташований в 1 км на схід від с. Володимирівка, між лісом і насипним шляхом. Висота 0,7 м, діаметр 12 м, розораний.

Курганна група № 11 (3 кургани) в с. Володимирівка. Розташована в 2,1 км на схід від села, біля дороги на с. Зоря.

Курган № 1. Висота 1 м, діаметр 20 м, розораний.

Пляма № 1. Діаметр 10 м. Знаходиться в 32 м на захід (265°) від кургану № 1.

Пляма № 2. Діаметр 10 м. Знаходиться в 45 м на схід (90°) від кургану № 1.

Курганна група № 3 (2 кургани) в с. Олександрівка. Розташована в 1 км на схід від села, в 500 м на південь від шляху Олександрівка-Новоблакітне.

Курган № 1. Висота 2 м, діаметр 30 м, розораний.

Пляма. Діаметр 10 м. Знаходиться в 23 м на південний захід (210°) від кургану № 1.

Курганна група № 4 (10 курганів) в с. Олександрівка. Розташована в 1,5 км на північний схід від села і в 51 м на північ від дороги.

Курган № 1. Висота 0,8 м, діаметр 20 м, розораний.

Пляма № 1. Діаметр 10 м. Знаходиться в 30 м на південний захід (255°) від кургану

№ 1.

Пляма № 2. Діаметр 10 м. Знаходиться в 85 м на південний захід (255°) від кургану № 1.

Курган № 2. Висота 1 м, діаметр 25 м, розораний. Знаходиться в 60 м на схід (90°) від кургану № 1.

Курган № 3. Висота 1,2 м, діаметр 22 м, розораний. Знаходиться в 115 м на північний схід (60°) від кургану № 2.

Курган № 4. Висота 4 м, діаметр 55 м, задернований. Знаходиться в 400 м на схід від кургану № 3.

Курган № 5. Висота 3 м, діаметр 40 м, розораний. Знаходиться в 700 м на схід від кургану № 4.

Курган № 6. Висота 5 м, діаметр 60 м, задернований. Знаходиться в 400 м на схід від кургану № 5.

Курган № 7. Висота 3,5 м, діаметр 50 м, розораний. Знаходиться в 800 м на схід від кургану № 6.

Курган № 8. Висота 1,6 м, діаметр 33 м, розораний. Знаходиться в 500 м на схід від кургану № 7.

У зв'язку з тим, що долина р. Вісунь у південній частині району вже була обстежена А.А. Сікорським, співробітники експедиції Миколаївського краєзнавчого музею (МКМ) основну увагу приділили вивченню берегів річки у північній частині району. Ними були відкриті наступні пункти:

1. Поселення Мала Данилівка. Розташоване на північно-західній окраїні села, на лівому березі р. Вісунь, на пологому схилі плато, що розорюються (городи), були виявлені дрібні фрагменти ліпної кераміки (117 штук), 1 кремінний отщеп, 2 «боласа», 2 розтиральника, 2 уламки зернотерок. Дуже цікава знахідка глиняної «ляльки» довжиною 10 см. На поверхні поселення зустрічаються зольні плями, які тягнуться двома ланцюжками уздовж берега з півночі на південний схід. Довжина його по берегу 400 м, ширина 100 м. Культурний шар постійно розорюється, його глибина не простежена. Датується епохою пізньої бронзи.

2. Стоянка Казанка II. Розташована на правому березі р. Вісунь, де плато плавно переходить у плавні, на північно-західній

окраїні смт., частково на полі, частково на території парку. Були виявлені кремінні відщепи, нуклеуси, мікролітичні шкребки і трапеції. Площа стоянки 300X400 м, на відстані 600 м від краю води. Культурний шар в основному змитий. Усього знайдено 136 кременів. Датується епохою мезоліту.

3. Поселення Казанка I Розташоване на правому березі Гончарної балки впадає у р. Вісунь, на пологому схилі задернованої поверхні, на північний захід від смт. напроти ферми. На площі 500x150 м уздовж берега ставка було зібрано 55 фрагментів ліпної кераміки і 2 розтиральника. Фрагменти дрібні і невиразні. Культурний шар виявити не вдалося. Датується епохою пізньої бронзи.

4. Стоянка Казанка I. Розташована на правому березі р. Вісунь, на південній окраїні смт., там де плато починає переходити у схил долини. Частково розорана, частково задернована. На площі 500X150 м було виявлено 110 кременів з яких 19 знарядь (шкребки, мікроліти, трапеції і сегменти). Також присутні кістки тварин. Датується епохою мезоліту.

5. Поселення Казанка III. Знаходиться на правому березі р. Вісунь, на південній окраїні смт. за свинофермою, на пологому схилі. Знайдено 62 фрагменти невиразної кераміки, 2 крем'яних шкребки, 1 желвак, 1 брусок і глиняна обмазка. Культурний шар простежити не вдалося. Довжина поселення уздовж берега 600 м, ширину визначити не вдалося. Датується епохою пізньої бронзи.

6. Поселення Лазарівка I. Знаходиться в 1 км на північ від кормового пункту, на правому березі р. Вісунь на схилі плато, що переходить у плавні. Верхня частина поселення розорана, нижня задернована. На розораній площі зібрано 122 фрагмента ліпної кераміки, 4 фрагменти глиняної обмазки, 1 зернотерка, 1 розтиральник, 2 «боласа», багато костей тварин. Довжина поселення з півночі на південь 300 м, зі сходу на захід 100 м. Культурний шар виділяється більш темними кольорами. Датується епохою пізньої бронзи.

7. Поселення Беловка I. Знаходиться в 1 км від південної окраїни села, на правому березі р. Вісунь, на

слабовираженій надзаплавній терасі, що плавно переходить у плато. На розораній поверхні зібрано 19 фрагментів ліпної кераміки (серед них 1 вінчик) і кістки тварин. Площа поселення 30X100 м. Датується епохою пізньої бронзи.

8. Поселення Біловка II. Знаходиться на південно-західній окраїні села, південніше ферми, на надзаплавній терасі правого берега р. Вісунь. Частково розорано. Його площа 500 м уздовж берега і 100 м завширшки. Зібрано 146 фрагментів ліпної кераміки з них 42 виразних, 2 крем'яних відщепи, пластинка з ретушшою по краю, уламок розтиральника. Багато кісток тварин. Датується епохою пізньої бронзи.

Вище поселення на плато розташований курган, висота якого 1 м, діаметр 30 м, розораний.

У ході розвідницьких робіт співробітники експедиції ознайомилися також з поселеннями відкритими вчителем А.А. Сікорським. Серед усіх, оглянути були пам'ятники Володимирівка III, IV, VII, Фонтанка, Олександрівка I, II, Рогозіно I, II, на території яких зібраний підйомний матеріал.

Дана розвідка Казанківського району була першою спробою фронтального обстеження пам'ятників археології, конкретної адміністративної території в нашій області, а можливо й у цілому регіоні. При такому обстеженні зафіксовані об'єкти легше і зручніше брати на державний облік і під охорону. При малих витратах і з найпростішим устаткуванням було зафіксовано 285 курганів і 16 поселень і стоянок (з пам'ятниками відкритими А.А. Сікорським).

У 1986-87 р. у зв'язку з підготовкою видання Зведення пам'ятників історії і культури УРСР (Миколаївська область), співробітниками Інституту археології та МКМ, використовуючи досвід розвідки 1971 року, була почата спроба фронтального обстеження всіх районів Миколаївщини. Однак, у результаті ряду об'єктивних і суб'єктивних причин, результати цих розвідок у багатьох районах залишили бажати кращого [5].

Нова спроба повного обстеження

деяких районів області була проведена в 1995-97 р. З урахуванням досвіду і попередніх помилок проведені розвідки дали дуже гарний результат [6].

У цей час Казанківський район один із найбільш повно обстежених в археологічному плані серед інших районів області. Але про повну його вивченість говорити ще рано. Своїх дослідників чекають балки і долини малих річок на даній території.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сикорский А.А., Никитин В.И., Елисеев В.Ф., Ключинцев В. Памятники Повисунья. // Сабатиновская и срубная культуры: проблемы взаимосвязей востока и запада в эпоху поздней бронзы. – К.-Николаев-Южноукраинск, 1997. - С.98-108.
2. Борисковский П.И. Мезолитическая стоянка Казанка близ Кривого Рога // Памятники древней истории Евразии. – М., 1975. - С.55-62.
3. Елагина И.Г., Погребова Н.Н. Археологические разведки по берегам Ингула // КСИИМК АН СССР, 1959. - Вып. 77. - С.21-34; Добровольский А.В. Древние земледельческие поселения по берегам Ингульца // ВОКК. – 1925. - Ч.2-3. - С.76-77; Славин Л.М. Археологические исследования в районе Ингулецко-Бугского междуречья в 1951 г. // НА ИА НАНУ. 1951/7. Ф.Э.№ 1485; Древности

Поингуля. - К., 1977; Археологические памятники Поингуля. - К., 1980.

4. Снытко И.А., Гребенников Ю.С., Гребенников В.Б., Гаврилов С.И. Отчет экспедиции НКМ о разведке в Березанском р-не Николаевской области; Они же. Отчет разведочной экспедиции НКМ в 1996 г. Отчет о разведках в Братском и Жовтневом районах в 1997 г. // НА ИА НАНУ. 1995, 1996, 1997; Гребенников В.Б. Охранные разведки в Николаевской области // Матеріали VI Миколаївської обласної краєзнавчої конференції «Історія. Етнографія. Культура». - Миколаїв, 2006. - С.47.

5. Никитин В.И. Отчет НКМ о раскопках поселения Баловное и разведках в Братском и Веселиновском районах в 1986 г. // НА ИА НАНУ, 1986/97; Снытко И.А., Гребенников В.Б. Отчет экспедиции НКМ о разведках и охранных раскопках на территории Николаевской области в 1986г. // НА ИА НАНУ, 1986/108; Фоменко В.Н. Отчет Прибужанского отряда Николаевской экспедиции ИА АН УССР в 1987 // НА ИА НАНУ 1993/65.

6. Снытко И.А., Гребенников Ю.С., Гребенников В.Б., Гаврилов С.И. Отчет экспедиции НКМ о разведке в Березанском р-не Николаевской области; Они же. Отчет разведочной экспедиции НКМ в 1996 г. Отчет о разведках в Братском и Жовтневом районах в 1997 г. // НА ИА НАНУ. 1995, 1996, 1997.

Гребенніков Віктор, Гребенніков Юрій *Археологічна розвідка в Казанківському районі Миколаївської області*

У статті автори висвітлюють історію та результати археологічних розвідок у Казанківському районі Миколаївської області у другій половині ХХ ст. Зокрема вони представляють повний перелік зафіксованих археологічних об'єктів вказаного району, кургани, плями та поселення. До статті додається археологічна карта.

Grebennikov Victor, Grebennikov Yuri. *Archeologically Surveys in Kazankivskiy District of Mykolayev Region*

In the article the authors describe the history and the results of the archeologically surveys in Kazankivskiy district of Mykolayiv region in the second part of XX century. They present the full list of the subjects of archeologically researches found in the mentioned district, kurgans, spots and settlements. Archeologically map is attached to the article.

Надійшла до редакції 15.08.2007 р.

ПАМ'ЯТНИКИ АРХЕОЛОГІЇ КАЗАНКІВСЬКОГО РАЙОНУ

